

Les 210 – Antwoorden

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord הִרְכִּיב hirkiev [hif'oi], o.a. dragen van een bril.

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	מְרַכֵּב	markiev	הִרְכַּבְתִּי	אֲנִי
Ik (v)	מְרַכֵּבָה	markiváh	הִרְכַּבְתִּי	אֲנִי
Jij (m)	מְרַכֵּב	markiev	הִרְכַּבְתָּ	אַתָּה
Jij (v)	מְרַכֵּבָה	markiváh	הִרְכַּבְתָּ	אַתָּה
Hij	מְרַכֵּב	markiev	הִרְכִּיב	הוּא
Zij	מְרַכֵּבָה	markiváh	הִרְכִּיבָה	הִיא
Wij (m)	מְרַכִּיבִים	markiviem	הִרְכַּבְנוּ	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	מְרַכִּיבֹת	markivot	הִרְכַּבְנוּ	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	מְרַכִּיבִים	markiviem	הִרְכַּבְתֶּם	אַתֶּם
Jullie (v)	מְרַכִּיבֹת	markivot	הִרְכַּבְתֶּן	אַתֶּן
Zij (m)	מְרַכִּיבִים	markiviem	הִרְכִּיבוּ	הֵם
Zij (v)	מְרַכִּיבֹת	markivot	הִרְכִּיבוּ	הֵן

Geb. wijs: m: הִרְכַּב harkev, v: הִרְכִּיבָה harkivie, mv: הִרְכִּיבוּ harkivoe, infinitief: לְהִרְכִּיב l'harkiev

Opdracht 2: Vertaal en geef de uitspraak.

- Ik (m) zoek een opticien אֲנִי מְחַפֵּשׂ אוֹפְטִיקָאִי ^anie m^echapes optiqay
- Ik (m) heb een nieuwe bril nodig אֲנִי צָרִיךְ מְשַׁקְפִּים חֲדָשִׁים ^anie tzáriech mishqáfayiem ch^adáshiem
- Mijn zicht is slecht הָרְאִיָּה שְׁלִי רַעָה har^eiyáh shèlie ra'áh
- Wilt u (v) contactlenzen? הָאֵם אֶתְּ רוֹצָה עֲדָשׁוֹת מַגֵּעַ? ha'iem at rotzáh adshot maggá?
- Nee, ik haat lenzen לֹא, אֲנִי שׂוֹנֵאת עֲדָשׁוֹת lo, ^anie sonet ^adáshot
- Ik (v) heb ook een leesbril nodig אֲנִי גַם צָרִיכָה מְשַׁקְפִּי קְרִיאָה ^anie gam tz^ericháh mishq^efe q^eriáh
- Die is in de etalage הֵם בְּחֵלֶן-רְאֹהָ hem bachallon-ra'^awáh (meervoud!)
- Deze bril is waardig הַמְשַׁקְפִּים הָאֵלֶּה רְאוּיִים hammishqáfayiem ha'elèh r^eoeyiem
- Ik wil deze bril dragen אֲנִי רוֹצָה לְהִרְכִּיב אֶת הַמְשַׁקְפִּים הָאֵלֶּה ^anie rotzèh l'harkiev èt hammishqáfayiem ha'ellèh
- Kijk in de spiegel רְאֵה בְּמִרְאֵה r^ee bammaráh
- Heeft u ook een zonnebril? יֵשׁ גַּם מְשַׁקְפֵי-שֶׁמֶשׁ? yesh gam mishq^efe shèmèsh?
- Deze draag ik in de auto אֲנִי מְרַכִּיב אֶת אֵלֶּה בְּמִכוּנִית ^anie markiev èt ellèh bamm^echoniet

Les 211 - Archeologie en Toilet

Israël is een schatkamer voor archeologen. Voordat ergens de schop in de grond gaat voor een nieuw gebouw, komt de Archeologische Dienst (IAA) onderzoek verrichten naar mogelijke historische voorwerpen of gebouwen uit de Kanaänitische, Israëlitische, Byzantijnse of Islamitische tijd. Musea liggen vol met de aangetroffen artefacten, en het bezoek aan nationale parken met opgegraven gebouwen, mozaïeken en dergelijke is een min of meer verplicht onderdeel van een vakantiereis. Het oude land Israël was een geografische brug tussen de politieke en culturele centra van Mesopotamië en Egypte, en ook de Romeinse bezetting heeft zijn sporen nagelaten.

Afbeelding: Mozaïek uit de Bet Alfa synagoge uit de zesde eeuw. Afgebeeld zijn de dierenriem met Hebreeuwse namen, de zonnewagen en in de hoeken de vier seizoenen.

Ondanks het belang van het land voor de drie grote religies, kwam er pas in de vijftiende eeuw serieuze belangstelling voor archeologisch onderzoek, en pas sinds 1850 worden serieuze opgravingen verricht. Tegenwoordig zijn er in Israël zo'n 30.000 vindplaatsen uit de oudheid, waarvan de meeste nooit zijn opgegraven.

[Bet She'an](#) is een voorbeeld van een geslaagde opgraving, niet alleen vanuit archeologische maar zeker ook vanuit een toeristische visie. Hij geeft ons een indruk van het leven in de tijd van de Romeinen en de eeuwen erna. Privé-toiletten waren zeldzaam, openbare toiletten zoals deze waren gebruikelijk. Peter Gendelman/Israel Antiquities Authority maakte er deze foto van. Onder de toiletten liep het water uit een beekje door twee kanalen, een kanaal om de poep weg te spoelen, en een kanaal met

schoon water om je billen schoon te maken.

Daarnaast zijn in Bet She'an een Romeins amfitheater, straten en een badhuis te bewonderen.

De **Israëlische Oudheidkundige Autoriteit** ([Israel Antiquities Authority](#), IAA, Hebreeuws: רשות העתיקות rashoet ha-'atiquot) is een onafhankelijke Israëlische overheidsinstantie die verantwoordelijk is voor de handhaving van de Antiquiteitenwet van 1978. De IAA reguleert opgravingen en conservering en bevordert onderzoek.

De IAA was in 1990 de opvolger van het Israëlische Departement voor Oudheden en Musea (IDAM) van het Ministerie van Onderwijs. Dit werd op 26 juli 1948 opgericht, na de oprichting van de Staat Israël. Het nam de functies over van de afdeling Oudheden van het Britse Mandaat in Israël en Palestina, en was verantwoordelijk voor de Israëlische oudheden en voor het beheer van kleine musea. Tot haar taken behoren het beheren en opslaan van de staatscollectie van oudheden, het bijhouden van een lijst van geregistreerde vindplaatsen van oudheden, het inspecteren van vindplaatsen van oudheden en het registreren van nieuw ontdekte vindplaatsen, het uitvoeren van reddings- en bergingsoperaties van bedreigde vindplaatsen van oudheden, het onderhouden van een archeologische bibliotheek (de staatsbibliotheek) en het onderhouden van een archief.

Woordenschat

אב	av (m)	Vader, papa; hier: abt
אורתודוקסי, אורתודוקסיה	ortodoksie	Orthodox
אות	ot (v)	Letter אותיות otiot
אך	ach (vw)	Maar, doch, echter
אסלה	asláh (v)	Toiletpot
ארכיאולוגיה	arche'ologiyah (v)	Archeologie
ארכיאולוג	arche'olog	Archeoloog
אתר ארכיאולוגי	ʿtár arche'ologie (m)	Archeologische vindplaats
ממצא ארכיאולוגי	mimtzá arche'ologie (m)	Archeologische vondst
פארק לאומי ארכיאולוגי	parq ʿloemie arche'ologie	Archeologisch nationaal park
ארמית	ʿrámiet	Aramees
בדואי	bèdoe'ie	Bedoeïen בדואים bèdoe'iem
בית שמוש	bet shimoesh	Toilet, water closet (ongebruikelijk)
גבעת החורבה	givat hachoerváh (v)	Ruïne heuvel, tel
גלה, גילה	gilláh [pi'el]	Ontdekken
דומה	domèh (bn)	Gelijkend (op)

הִבִּין	hevien [hif'il]	Begrijpen, verstaan (Les 152)
הוֹצִיא	hotzie [hif'il]	Eruit halen, uitgeven
הוֹרִיד	horied [hif'il]	Naar beneden brengen, naar beneden halen, wegspoelen לְהוֹרִיד l ^h horied (inf)
הֶעֱבִיר	hè'èvier [hif'il]	Overbrengen
הִרְאָה	hèráh [hif'il]	Weergeven, tonen, laten zien
הִשְׁוָה, הַשְׁוֵה	hishwáh [hif'il]	Vergelijken, gelijk zijn aan
זִהָה, זִיְהָה	ziháh [pi'el]	Identificeren, (h)erkennen
חָפַר	cháfar [pa'al]	Opgraven לְחַפּוֹר lachpor (inf)
חִפְּרָה	ch ^a firáh (v)	Opgraving
חִשְׁבֹת	ch ^a shivoet (v)	Belang, belangrijkheid
יְהוּדָה	y ^h hoedáh	Juda, Judea
כִּיּוֹם	káyom	Heden, momenteel, op dit moment
מְגִילָה	m ^e gilláh (v)	Boekrol; lang verhaal מְגִילוֹת m ^e gillot
מִדְבָר	midbár (m)	Woestijn
מִטְבַּע כֶּסֶף	matbe'a kèsèf	Zilveren munt
מְכוּנָה	m ^e choennèh (bn)	Genoemd, (bij)genaamd, verwezen als
מְנוֹרַת שֶׁמֶן	m ^e norat shèmèn (v)	Olielamp
מִנְזָר	minzár (m)	Klooster
מַעְרָה	m ^e áráh (v)	Grot, spelonk
מִשְׁתַּנָּה	mishtanáh	Urinoir
נְיִיר טוֹאֲלֵט	n ^e yar twálèt	Toiletpapier
סוֹחֵר	socher (m)	Koopman, handelaar
סוּרִית	soeriet (m, bn)	Syriër, Syrisch
סְכוּם	s ^e choem (m)	Som, bedrag
עֲתִיקוֹת	atiqot	Oudheden, antiquiteiten
צוֹאָה	tzo'áh	Poep, faeces (spreektaal: ka-kie)
צָפוֹן	tzáfon (m)	Noord, het noorden
קָלָף	q ^e láf (m)	Perkament; speelkaart
קַנְקַן	qanqan (m)	Kan, kruik קַנְקַנִּים qanqaniem
רוֹעֵה צֹאן	ro'èh tzon (m)	Schaapherder
שֵׁתָן	shètèn	Urine (spreektaal: pie-pie)
הִשְׁתִּין	hishtien [hif'il]	Urineren, plassen לְהִשְׁתִּין l ^h hashtien (inf)
תְּמוּרָת	t ^e moerat	Voor (een bedrage van), tegenwaarde van

Eufemismen

In het Hebreeuws houdt men kennelijk wel van eufemismen, evenals de Amerikanen, die naar de 'bathroom' vragen als ze het toilet bedoelen. Een Israëli vraagt dan naar de שְׁרוּתִים sheroetiem, een woord dat letterlijk 'diensten' betekent. Zie les 46.

En wat deed Saul toen hij bij de achtervolging van David zich even van zijn leger terugtrok in een grot? וַיָּבֹא שָׂאוֹל, לְהִסְךָ אֶת-רַגְלָיו wayábo shá'oele, l^hhásech èt-ragláv, zie 1 Samuël 24:4b. Daarin staat het werkwoord שָׁכַח, סָכַח sáchach [pa'al] Bedekken, overdekken (met een scherm; Strong H5526). Letterlijk staat er: *En Saul ging om zijn voeten te bedekken*. De HSV vertaalt het eerlijker: *Saul ging daarin om zijn behoefte te doen*.

Opdracht 1: Een paar praktische zinnen voor uw bezoek aan Israël

הֵיכָן הַשְׁרוּתִים, בְּבִקְשָׁה .....

.....

אֲנִי צָרִיךְ לְהִשְׁתִּין .....

.....

אֶל תִּשְׁכַּח לְהוֹרִיד אֶת הַמַּיִם בְּשְׁרוּתִים .....

.....

Opdracht 2: Vertaal een stukje tekst van de website van de IAA. De moeilijke woorden heb ik voorzien van klinkertekens; de makkelijke woorden staan in de [woordenlijst](#).

1. בקיץ 1947, גילה רועה צאן בדואי בצפון מדבר יהודה את המערה המכונה כיום 'מערה 1'.

.....
.....
.....

2. במערה הוא גילה קנקנים, ובהם מגילות קלף אותן הראה לכמה מחבריו.

.....
.....
.....

3. שאחד מהם זיקה בהן אותיות הדומות לארמית הסורית שראה במנזר הסורי-אורתודוכסי בבת לחם.

.....
.....
.....

4. הבדואים הוציאו מהמערה שבע מגילות;

.....
.....
.....

5. מכרו ארבע מהן למנזר הסורי בבית לחם תמורת סכום השווה היום ל-98 דולר לערך.

.....
.....
.....

6. ושלוש מגילות לסוחר עתיקות בבית לחם.

.....
.....
.....

7. אב המנזר לא הבין את חשיבות המגילות.

.....
.....
.....

8. אך העבירן לספריית מנזר האם שלו בעיר העתיקה בירושלים.

.....
.....
.....

Bronnen: en.wikipedia.org, en.wikipedia.org,

Zie ook: [Israel Antiquities Authority](http://IsraelAntiquitiesAuthority.com); www.youtube.com/watch?v=w2WEY63sJ9g

The Holiest Toilet in the World (Episode 23) - City of David: Bringing the Bible to Life

[Israël Museum wil Dode Zeerollen voor iedereen begrijpelijk maken \(RefDag\)](#)